

דברי פי חכם חזן

מקבץ ווארטנים נחמדים לפרשת השבוע

פרכסג יגרו

וְיִשְׁמַע יְתָרוֹ כְּהֵן מִדִּין חֲתָן מֹשֶׁה (פרק י"ח פסוק א')

ופירש"י: "יתר, ע"ש שיתר פרשה אחת בתורה - 'ואתה תחזה'."

ולכאורה צ"ב, הרי יתרו לא ייתר רק פרשה של 'ואתה תחזה' (י"ח, כ"א), אלא גם קודם לכן (י"ח, י"ז-י"ח) "לא טוב הדבר אשר אתה עושה... נבול תבול".

אלא, תירץ בעל החידושי הרי"ם: להשמיע ביקורת ולמצוא פגמים כל אחד יכול ובכך לא היו מציינים את יתרו, אבל לתת עצה טובה ולהועיל זה לא כל אחד יכול, משנתן יתרו עצה טובה ייתר פרשה בתורה.

שאל תלמיד את רבו: איך יתכן שיתרו היה 'חותן משה', והרי יתרו היה כומר, והכמרים לא מתחתנים, א"כ כיצד היה לו בת שהתחתנה עם משה?

ענה לו רבו בצחות כי היה זה קודם מתן תורה...

וַיַּחַד יְתָרוֹ (פרק י"ח פסוק ט')

ופירש"י: "וישמח יתרו".

ובמדרש תנחומא כתוב: "אל תקרי 'ויחד' אלא 'ויהד' - שנעשה יהודי".

אמר על כך ר' חנוך צבי הכהן לוי זצ"ל אב"ד בנדין (חתנו של ה"שפת אמת" מגור) כי שני הדברים אמת הם: אי אפשר להיות יהודי רק ע"י שמחה וחדווה, ואין מי שמסוגל לשמוח באמת חוץ מיהודי.

אַנְשֵׁי חַיִל יִרְאִי אֱלֹקִים אַנְשֵׁי אֱמֶת שְׂנֵאֵי בְּצַע (פרק י"ח פסוק כ"א)

כאשר ביקש ר' יוסף שלמה כהנמן לפתוח ב"ד לממונות שאלו אותו כיצד יוכל למצוא שונאי בצע, (והרי כתוב "אוהב כסף לא ישבע כסף"). ענה להם הרב כהנמן כי ע"י כסף אפשר למצוא גם שונאי בצע...

ור' יוסף חיים זוננפלד פירש כע"ז הסמיכות של 'אנשי אמת' ל'שונאי בצע', שיש בני אדם שמוכנים לא להיות 'אנשי אמת' בשביל להיות 'שונאי בצע' בעבור בצע כסף...

אמר ר' צבי אריה מאליק: אני מואס בכסף ובכל זאת מפזרים לי החסידים ממון רב, ויש אחרים שחפצים בכסף ואיש אינו מעניק להם מאומה, מדוע?

כי אני שונא בצע ומשריש גם בלב הזולת שנאת בצע, ממילא נקל לו למסור כספו לאחר. אולם מי שאוהב ממון, משריש גם בלב מקורביו אהבה זו והם שומרים את הכסף לעצמם מרוב אהבה...

וְשִׁפְטוּ אֶת הָעַם בְּכָל יְעַת (פרק י"ח פסוק כ"ו)

ר' מנשה מאילייא נכנס פעם לביתו של רב אחד ומצא אותו פוסק יחיד בדין תורה שע"פ דין מצריך ב"ד של שלושה.

שאל אותו ר' מנשה: וכי אינך יודע משנה מפורשת במסכת אבות (פ"ד מ"ח) "אל תהי דן יחידי שאין דן יחידי אלא אחד"?

ענה הרב ביהירות: אני, הגמרא והשולחן ערוך - ביחד אנחנו שלושה.

השיב לו ר' מנשה: אם כן, שוב שכחת מאמר חז"ל (סנהדרין כג.) שנקיי הדעת בירושלים לא היו יושבין בדין אלא א"כ יודעין מי יושב עמהן...

וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֶת חֹתְנֹו (פרק י"ח פסוק כ"ז)

אמר ר' משה מקוברין בדרך הלצה: משראה משה שיתרו חותנו מתקן תיקונים הוא - שילח אותו לארצו לפני מתן תורה, שמא ירצה לעשות "תיקונים" גם בתורה הקדושה.

וַיַּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הַהָר (פרק י"ט פסוק ב')

פירש"י: "כאיש אחד בלב אחד".

במעמד הר סיני היו כולם ביחד, אשכנזים וספרדים כאחד. אמר ע"כ הרב מאיר מאזוז שליט"א: 'כאיש אחד' בגימטריא 'ספרד', 'כאיש אחד בלב' בגימטריא 'אשכנז'!

וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים (פרק י"ט פסוק ה')

ר' דוד מלעלוב היה אומר: ניקוד ה'סגול' הוא כזה שלכל צד שתסובב אותו ישאר סגול. כך טיבו של היהודי, עם כל מה שיעבור עליו וכמה שיסתובב הוא ישאר יהודי.

וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶּת כְּהֲנִים (פרק י"ט פסוק ו')

כתוב בתנא דבי אליהו זוטא פ"ד וכן בבעל הטורים בשם מדרש ארקים כי לעתיד לבוא כל עם ישראל עתידים להיות כהנים!

אֲנֹכִי הִי אֶלְקִיךָ (פרק כ' פסוק ב')

ה"חידושי הרי"ם" אומר (בתחילת מסכת ברכות) כי עשרת הדברות מתחילות באות א' - "אֲנֹכִי הִי אֶלְקִיךָ", הששה סדרי משנה מתחילים באות מ' - "מֵאִמְתִּי קוֹרִין אֶת שְׁמֵעַ בְּעֶרְבִית", והגמרא מתחילה באות ת' - "תֵּנָא הִיכָא קֵאִי" (ברכות ב.), ר"ת "אמת"!

ואפשר לרמוז ע"כ מה שכתוב בתהילים (ק"ט, ט, ק"ס): "ראש דברך אמת", שהראש וההתחלה של המקרא, המשנה והגמרא הם אמ"ת. [וכן פירש ר' משולם צבי גרוס ב"נחלת צבי" בשם חמיו - ר' יצחק אייזיק הלוי בליצער הרב מנאדאדא (נאג'-אידה)].

לֹא תִגְנוֹב (פרק כ' פסוק י"ג)

מעשה בר' זושא מאניפולי שהיו בידיו עשרה רובלים והלך והניחם בתוך החומש בפרשת יתרו ליד הפסוק "לא תגנוב". הרגיש בדבר גנב אחד מבאי ביתו, הוציא את הכסף וחזר והניח חמישה רובלים ליד הכתוב "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא י"ט, י"ח).

כשביקש ר' זושא לקחת את הכסף, חיפש במקום שהניח ולא מצא, הוסיף לחפש הלאה ומצא חמישה רובלים ליד הפסוק "ואהבת לרעך כמוך", נענה ואמר: כמה קדושים הם ישראל ומה שפל הוא זושא! אם יש לזושא עשרה רובלים לקחם את כולם לעצמו, ולעומת זאת יהודי זה כשבא סכום זה לידו נוטל רק חציו והחצי השני מניח לזושא כדי לקיים מצוות "ואהבת לרעך כמוך".

ר' זלמן מוולוז'ין אמר כי גם אדם הגונב דבר מחבירו אפי' מבלי כוונה להחזיר אינו עובר על "לא תגנוב"!!!

שכן רש"י מפרש שבגונב נפשות הכתוב מדבר, אלא שעובר על "לא תגנובו" (ויקרא י"ט, י"א).

לֹא תַחַמְדּוּ... וְעַבְדוּ וְאַמְתּוּ וְשׁוּרוּ וְחַמְרוּ (פרק כ' פסוק י"ד)

מקשה ה"אבן עזרא" (כ', א'), מדוע בעשרת הדברות הראשונות שבפרשת יתרו כתוב 'עבדו ואמתו' קודם 'שורו וחמורו' ובפעם השניה בפרשת ואתחנן כתוב 'שורו וחמורו' לפני 'עבדו ואמתו'?

ויש לומר כי אף בפעם השניה שכתוב בתורה את עשרת הדברות (דברים ה', י"ח) כתוב "ועבדו ואמתו שורו וחמורו". [ולכאורה צ"ב מה נתכוון להקשות ולחלק ה"אבן עזרא"].

לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא (פרק כ' פסוק ז')

מפני מה משונה עבירה זו שלא מועיל בה תשובה - "כי לא ינקה ה'", מכל עבירות שבתורה שמנוקות על ידי תשובה?

אמר רבי מאיר מפרמישלאן בדרך צחות, אם אדם למשל אוכל טריפות ונכתב בספר הזכרונות שאכל טריפות, כשעושה תשובה מוחקים את כל המשפט הזה מהספר ולא ניכר כלל, אבל כשנכתב בספר שנשבע בשם ה' לשווא, אע"פ שעושה תשובה אי אפשר למחוק את כל המשפט כי אסור למחוק את שם ה', וממילא נשארים סימני החטא. וזהו כוונת הכתוב: "כי לא ינקה".

כתב ה"אבן עזרא" וז"ל: "ורבים חושבים כי הנושא השם לשוא לא עשה עבירה גדולה, ואני אראה להם כי היא קשה מכל הלאוין הבאים אחריו, כי הרוצה והנואף שהם עבירות קשות לא יוכל כל עת לרצוח ולנאוף כי יפחד, ואשר הרגיל עצמו להשבע לשוא יושבע ביום אחד שבועות אין מספר, וכל כך הוא רגיל בעבירה הזאת שלא ידע שנשבע, ואם אתה תוכיחנו למה נשבעת עתה אז ישבע שלא נשבע מרוב רגילותו בה כי לפני כל דבור שידברו יקדימו השבועה".

כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ (פרק כ' פסוק י"ב)

לאדם אחד הגיעה שמועה שאביו חולה והוא מרגיש חובה לעצמו לקיים מצוות כיבוד אב ולנסוע לבקרו, ומכיוון שההלכה אומרת שכיבוד אב משל אב ולא משל בן (קידושין לב. וש"ע י"ד סי' ר"מ ס"ה), בא לשאול את ר' חיים מבריסק אולי הוא פטור מלנסוע שהרי נסיעה ברכבת עולה כסף. ענה לו הרב: אכן, פטור אתה מלנסוע ולשלם ברכבת, תלך ברגל...

כל משפטי התורה הם מידה כנגד מידה, וא"כ היה ראוי לומר "כבד את אביך ואת אמך למען יכבדוך", ומדוע לא נאמר כן?

אלא, אומר ר' יצחק קארו (דודו של מרן ה"בית יוסף") ב"תולדות יצחק" [וכ"כ ב"גן רוה" בשם "יד יוסף"], שמכיון שמי שמאריך ימים מכבדים אותו שנאמר: "מפני שיבה תקום", לפיכך אמר: "כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך" וממילא תהיה זקן ויכבדוך מידה כנגד מידה.

נקודת חן לעיון!

"נָבֵל תִּבְלַגְּם אֶתְּהָם גַּם הָעַם הַזֶּה אֲשֶׁר עִמָּךְ" (י"ח, י"ח), ופירש"י: "גם אתה - לרבות אהרן וחור וע' זקנים". וצ"ב, שהרי כתוב במדרש (שמו"ר מ"א, ז') והובא ברש"י (ל"ב, ה') שחור נהרג במעשה העגל, וחטא העגל היה קודם לכן (בי"ז תמוז, ועצת יתרו היתה למחרת יו"כ), ואיך פירש רש"י "לרבות אהרן וחור"?

המיוחד שבפרשה

בפרשה יש את אחד הפסוקים שאין בהם אות ה' ואות י' (כ', י"ג) [מלבד הפסוקים במדבר פרק ז']

שבת שלום ומבורך. כל טוב ובשורת טובות!

<p>העלון מוקדש להצלחת התורמים ברוחניות ובגשמיות. שיזכו לשפע, בריאות ופרנסה</p>	<p>שדכנית לבחורי ישיבה ובנות סמינר ספרדים. לפרטים: 054-8455801</p>	<p>לעילוי נשמת מרן רשכבה"ג הראשל"צ הרב עובדיה יוסף צוק"ל בן גורג'יה נלב"ע ג' במרחשוון ה'תשע"ד</p>	<p>לעילוי נשמת הבחור יהודה ז"ל בן ר' אברהם ישעיהו שליט"א נלב"ע אור לב' במרחשוון ה'תשע"ט</p>
--	--	---	---